

Transsilvània, l'amor i

La advocadessa austríaca Eva Maria Barki no s'esperava que les coses haguessin pogut anar tan lluny. L'havien cridada de la central de la policia de Viena perquè hi anés amb urgència. L'havien d'informar d'un afer greu i no era possible de fer-ho per telèfon. Un cop allí un alt responsable li ho va dir:

—La SRI, els serveis secrets de Romania, es proposen de matar-la. Eliminar-la amb verí o amb un accident de trànsit aparent. Mirarem de donar-li tota la protecció que calgui, però vagi en compte.

L'ambaixada romana a Viena va negar els perills que sotgen Eva Maria Barki, però els informes de la policia austríaca es basaven en un seguiment minuciós del cas: el cap dels serveis secrets de Romania, Virgil Magureanu, havia enviat al Parlament de Bucarest un informe en el qual explicava que l'advocadessa Eva Maria Barki era un autèntic perill. Segons la policia romana es dedica a difondre l'odi contra els romanesos i a falsificar la situació de la minoria hongaresa de Transsilvània davant d'organismes internacionals i del Congrés nord-americà. Tot plegat amb l'objectiu de perjudicar Romania davant el món.

El cas d'Eva Barki, que ja en temps del règim comunista romanès s'havia ocupat de la persecució de la minoria hongaresa per la Securitate, la policia de Ceausescu, dona una certa mesura del clima d'estancament i fins i tot d'involució que viu Romania, cinc anys després de la caiguda de la dictadura. Els *appàrtaxiki* que van fer fora i van afusellar els Ceausescu el dia de Nadal de 1989 no volen,

La por de la minoria hongaresa a Romania augmenta a mesura que el règim d'Iiescu es bunqueritza i difon el perill de l'enemic intern-extern.

ni poden, ni saben treure Romania del túnel, i per això han de recórrer als perills interns-externs per exculpar-se. I quina millor amenaça a la integritat i a les essències romaneses que la minoria hongaresa? És un perill intern —és a dintre— i compta amb potencials aliats externs, com Hongria i persones com Eva Maria Barki.

Timisoara i el Banat. Només un 10%, aproximadament, de la població de Timisoara és d'origen hongarès, però un 10% amb prou pes per a fer saltar l'espurna de la revolució romana quan, el 17 de desembre de 1989, va plantar cara als efectius de la Securitate que volien deportar el capellà evangelista Laszlo Toekes. La matança que hi va haver a la plaça de la Llibertat —ara plaça de la Revolució— i als carrers del voltant va escampar la protesta i la revolta per tot Romania.

Cinc anys després Laszlo Toekes és bisbe, un bisbe amb qui no simpatitzen gaire els romanesos d'origen per la seva bel·ligerància pro-hongaresa. Però la majoria dels habitants de Timisoara, per por o per convicció, accentua, en la commemoració, l'aspecte de reafirmació magiar que van tenir els fets de desembre del 89. Timisoara és, amb tot, gairebé la mateixa de fa cinc anys: la foscor "ceausescuiana" continua essent "hegemònica" a la plaça de la Revolució i als locals públics; una foscor trencada, de tant en tant, pels nous, i nombrosos, anuncis de la Coca-cola, pels aparadors il·luminats de Benetton i per la pizzeria que hi ha al costat de l'Òpera.

Ara bé, el Banat, regió "semitranssilvana" —Timisoara n'és la capital—, es perfila com una

'ètnia

gran esperança dels corrents més progressistes i pragmàtics, tant des de Budapest com des de Bucarest. El Banat, on conviuen romanesos, hongaresos, serbis, eslovacs i alemanys, és una regió plana, agrícola i rica que, fins i tot en els pitjors moments, s'ha sentit diferent i capdavantera. No sols per la barreja interètnica, sinó també, i potser preferentment, per la seva condició de regió econòmicament avançada.

“És aquest diguem-ne ‘sentir-se’ diferent en l'aspecte preferentment socioeconòmic que té el Banat allò que caldria aprofitar per crear una regió amb autonomia administrativa que beneficiés tothom: els hongaresos, els romanesos i la resta de cultures”, explica Gusztav Molnar, un sociòleg hongarès que passa llargues estades al Banat i a Transsilvània. Molnar, que té amics romanesos, serbis i alemanys creu en la “regionalització” del Banat com una experiència pilot socio-econòmica que, desant de moment els components nacionalistes i ètnicistes, podria dissipar moltes desconfiances històriques i, després, diondre's per la Transsilvània i per la resta de Romania.

El Govern de Bucarest reconeix els drets “individuais” dels hongaresos com a ciutadans romanesos amb peculiaritats culturals, però es nega a reconèixer-los com una comunitat amb dret a autonomia, i menys encara a parlar de la possibilitat de federalitzar l'estat.

—Hem de ser cauts i suaus perquè la qüestió és complexa i greu —explica el sociòleg Molnar—. Hem d'evitar esclats de violència com els de fa quatre anys i mig a Tirgu Mures i no parar d'explicar els avantatges d'una descen-

Dalt, una vista de Brasov, a la Transsilvània sud-oriental, on millor s'aprecien les influències austro-hongareses. Desaparegut el règim de Ceausescu, Transsilvània es dibuixa com la regió ètnicament més perillosa d'Europa.

ARXIU

tralizació administrativa. Avantatges que la gent veuria cada dia: una millor sanitat, un millor transport públic, més possibilitats de crear riquesa i de distribuir-ne. I aquest procés, amb el pas dels anys, hauria d'entroncar amb el procés de regionalització promogut al si de la Unió Europea.

Memòria de Transsilvània. Istvan Stanik, director del *Diari de Transsilvània* d'Oradea, té por, en canvi, que els projectes regionalistes amb perspectiva europeista que tan engresquen Gusztav Molnar no dilueixin el problema nacional-lingüístic —la qüestió de fons— en projectes i il·lusions socioeconòmiques.

—Està molt bé fer les coses amb perspectiva europea, però temo que molts drets nacionals de pobles petits no restin diluïts en un europeisme controlat, al capdavant, pels grans estats.

Els intel·lectuals de Transsilvània que com Istvan Stanik viuen el dia a dia de la situació en ciutats mixtes, romano-hongareses, com Oradea, Tirgu Mures o Cluj, es troben condicionats pel clima de demonització dels hongaresos promogut des de Bucarest per la gent d'Iliescu i els seus aliats Funar i Tudor —l'extrema dreta— i el neostalinista Verdet. El dia a

dia de periodistes, escriptors o mestres d'escola hongaresos és una lluita quotidiana per la toponímia, per les freqüències de ràdio, pel canal de televisió, pel bilingüisme a l'escola.

Massa emotivitat, en la seva quotidianitat, per a parlar de regionalisme socioeconòmic.

Una emotivitat equiparable a la dels romanesos que recorden el calvari que van passar quan Transsilvània formava part de l'Hongria imperial o de l'Hongria feixista de la Segona Guerra Mundial: gent amb la llengua tallada perquè no volien parlar l'hongarès obligatori; assassinats en massa; cementiris profanats; humiliacions pel fet de ser romanesos.

Amor i ètnia. Transsilvània es dibuixa com la regió ètnicament més perillosa d'Europa, després de la guerra de Bòsnia. Només la derrota d'Iliescu i dels seus aliats i l'arribada al poder de l'oposició liberal i democristiana apaivagaria els ànims. Probablement se signarien els acords bilaterals entre Hongria i Romania —que preveuen el respecte a les minories—, es frenaria la involució “nacional-comunista” antihongaresa que promou Bucarest i es podrien abordar tímidament qüestions de descentralització administrativa. Però la continuïtat del règim d'Iliescu pot trencar, a termini mitjà, els precaris vincles econòmics amb

Ion Iliescu, president de Romania. Els *appàrtxiki* que van fer fora i van afusellar els Ceausescu el dia de Nadal de 1989 no volen, ni poden, ni saben treure Romania del túnel, i per això han de recórrer als perills interns-externs per explicar-se.

l'Europa occidental i desvetllar la temptació del bloc “neosoviètic” que comença a promoure Rússia.

—Si continua la involució a Romania no podrem evitar les desgràcies —diu Pal Bodor, periodista hongarès de Budapest, especialitzat en qüestions de minories—. Fins i tot si a Romania la situació es fes insostenible i els hongaresos decidissin de venir a Hongria, hi hauria tragèdia. Perquè una cosa es veure'ls allà lluitant per la nostra llengua, i una altra tenir-los aquí buscant feina i pis. Deixarien de ser patriotes hongaresos i acabarien acusant-nos de “romanesos fastigosos”.

Pal Bodor creu que vénen temps difícils per a les minories i les fronteres, que hi haurà moltes tensions, i que caldrà recordar les lliçons de la història, perquè les tensions no acabin una altra vegada en assassinats i genocidis.

—Ho lamento, però no estic d'acord amb la idea que conèixer-se sigui una vacuna contra la violència. És que no es coneixien prou els habitants de Sarajevo? Quants veïns que s'havien convidat a casa d'uns i altres no han acabat matant-se? No m'agrada de fer biologia, però si hi ha dos sentiments humans incontrolables i irracionals, aquests són l'amor i l'ètnia.

Llibert Ferri

VOLEM FER-TE UN REGAL

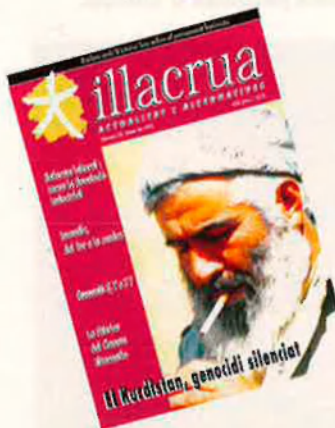
Perquè llegisques les notícies que ningú altre publica

**Aprofita esta campanya de promoció i coneix gratis
Illacrua, Actualitat i Alternatives**

Enviant-nos la butlleta d'obsequi, rebràs una subscripció gratuïta per 6 números si ets de les 10 primeres persones que ens l'envien o, si no, un exemplar també gratuït del darrer número.

Núm. 23, gener de 1995

- ◆ Incendis: del foc a la cendra
- ◆ Victòria Sau, el pensament feminista
- ◆ Dossier: El Kurdistan, genocidi silencià
- ◆ La Fàbrica del Cinema Alternatiu
- ◆ Què s'ha fet de l'extrema esquerra?
- ◆ Generació X, Y o Z?

BUTLLETA D'OBSEQUI

Nom.....

 Adreça.....

 Població i DP.....

 Telèfon.....

**Illacrua, Actualitat i Alternatives
la revista alternativa dels Països Catalans**

Plaça de Catalunya, 9, 4t, 08002-Barcelona, tel. i fax: (93) 301 17 20